

“Ο Δρόμος προς την Απολιγνιτοποίηση: Προβλήματα, Προκλήσεις και Ευκαιρίες”.

Μια αρχική ρεαλιστική προσέγγιση στο θέμα της σημερινής εκδήλωσης θα επέβαλε από όλους μας, να παραδεχτούμε ότι:

Η απολιγνιτοποίηση είναι ήδη πραγματικότητα.

Πως αλλιώς θα περιγράφαμε το γεγονός, ότι στον ενεργειακό άξονα της Δυτικής Μακεδονίας, που πριν μια δεκαετία περίπου συνεισέφερε στην ηλεκτροπαραγωγή από τον εγχώριο λιγνίτη με ένα ποσοστό της τάξης του 70%, το 2020 η συνολική συνεισφορά του λιγνίτη στην ηλεκτροπαραγωγή ήταν 11,5% και προφανώς **το 2021 θα είναι μονοψήφιο ;**

Αδιαμφισβήτητα τα τελευταία χρόνια η ανθρωπότητα συνειδητοποιεί τις συνέπειες της αυξανόμενης χρήσης ορυκτών καυσίμων (φαινόμενο θερμοκηπίου, κλιματική αλλαγή) και υιοθετεί πολιτικές περιορισμού τους. Σ’ αυτήν την κατεύθυνση η Ευρωπαϊκή Ένωση, πρωτοστατεί με την εφαρμογή καινοτόμων πολιτικών, που έχουν στόχο την κλιματική ουδετερότητα και τη μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου.

Συνεπώς η δεύτερη παραδοχή που όλοι μας εύκολα θα συμφωνήσουμε είναι ότι :

Η κατεύθυνση που πρέπει να κινηθούμε είναι δεδομένη.

Εύκολα επίσης θεωρώ, ότι θα συμφωνήσουμε και στην τρίτη παραδοχή, ότι :
Η μετάβαση στη νέα πραγματικότητα, στη νέα εποχή πρέπει να είναι δίκαιη και είναι απαραίτητο να είναι ομαλή.

Δυστυχώς όμως είναι κοινή πεποίθηση όλων των φορέων και των κατοίκων της περιοχής του ενεργειακού άξονα, πως το master plan, ένας σχεδιασμός που εκπονήθηκε ερήμην τους, που δεν τους αγγίζει, δεν διασφαλίζει τη δίκαιη και ομαλή μετάβαση. Αντίθετα κυριαρχεί ο φόβος ότι μια διασυννοριακή περιφέρεια της πατρίδας μας οδηγείται σε ερήμωση.

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει και με το εκπονούμενο σχέδιο δίκαιης εδαφικής μετάβασης, καθώς εκπονείται με συνοπτικές διαδικασίες και οι Ενεργειακοί Δήμοι, οι φορείς που εκπροσωπούν όλους ανεξαιρέτως τους πολίτες των περιοχών που απειλούνται από την απολιγνιτοποίηση δεν συμπεριλαμβάνονται στην εταιρική σχέση

Δεν αρκεί λοιπόν ένας οραματικός σχεδιασμός για να μας κάνει να αισιοδοξούμε, όταν:

- οι θέσεις των τοπικών κοινωνιών απουσιάζουν
- ακόμη και σήμερα τα επενδυτικά κίνητρα στη Δ. Μακεδονία δεν είναι ικανά να προσελκύσουν επενδύσεις
- η ρήτρα απολιγνιτοποίησης είναι στις περισσότερες των περιπτώσεων γράμμα κενό (ποσοστό του φόρου CO₂ για τις λιγνιτικές περιοχές, βάση εισαγωγής στα Πανεπιστήμια κτ)
- είναι εμφανέστατο το χρηματοδοτικό κενό για το επόμενο διάστημα, έως ότου αρχίσουν να “τρέχουν” το Ταμείο Ανάκαμψης, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, το νέο ΕΣΠΑ.
- δεν υφίσταται βέβαιο χρονοδιάγραμμα για την έλευση του φυσικού αερίου
- απουσιάζουν παντελώς η χωροταξική διάσταση και η προοπτική επανάχρησης των εδαφών της ΔΕΗ ιδίως στο πεδίο της υποδοχής σημαντικών ιδιωτικών επενδύσεων
- δεν γίνεται καμία απολύτως αναφορά στις μεγάλες δημόσιες υποδομές που λείπουν από τη Δυτική Μακεδονία
- όλες οι εμβληματικές ιδιωτικές επενδύσεις τελούν υπό καθεστώς πολλών προϋποθέσεων
- οι δημιουργούμενες από τον σχεδιασμό νέες θέσεις εργασίας υπολείπονται σημαντικά αυτών που χάνονται και είναι σε σημαντική χρονική υστέρηση από τις καταργούμενες
- το φθινόπωρο του 2023 είναι “αύριο” για να μπορέσουμε να υλοποιήσουμε το project της Τ/Θ της επόμενης μέρας που όλοι μαζί συμφωνήσαμε (πλέον το κενό τροφοδοσίας της Τ/Θ Κοζάνης από το 2022)
- εκκρεμεί ακόμη οποιαδήποτε πρωτοβουλία για τη μετεγκατάσταση της Ακρινής

Η συνοπτική αναφορά των παραπάνω αναδεικνύει τα προβλήματα.

Η απολιγνιτοποίηση εξελίσσεται τάχιστα, ο σχεδιασμός για την επόμενη ημέρα έχει τουλάχιστον μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, με ορατή συνέπεια τον κίνδυνο κατάρρευσης της περιοχής.

Της περιοχής μας που συνεχίζει, ολοένα και πιο βίαια, να συρρικνώνεται πληθυσμιακά και οικονομικά,

Ο χρόνος λοιπόν δεν είναι σύμμαχός μας.

Εμείς απαντούμε θετικά στην πρόκληση της μετάβασης σε αντίθεση με εκείνους, που συνεχίζουν να πορεύονται προσποιούμενοι, ότι η απολιγνιτοποίηση είναι σε άλλο τόπο και άλλο χρόνο.

Γι' αυτό και:

- εκπονήσαμε έναν ολοκληρωμένο σχεδιασμό για την πορεία του δήμου μας την επόμενη περίοδο τον οποίο εργαζόμαστε για να υλοποιήσουμε
- αναδεικνύουμε τα προβλήματα που εντοπίζουμε, διεκδικούμε το καλύτερο για τον τόπο μας αναγνωρίζοντας το ανταγωνιστικό περιβάλλον όπου κινούμαστε
- δεν ασκούμε συνδικαλισμό στα θέματα της απολιγνιτοποίησης ούτε απαιτούμε η πραγματικότητα να προσαρμοστεί στη δίκη μας φαντασική άποψη για την Χωροταξία ή τις ΑΠΕ
- συνεργαζόμαστε με την Πολιτεία σε όλα τα θέματα, που απαιτούν συνεργασία για να επιλυθούν
- δεν παραπέμπουμε σε άλλους ό,τι είναι δική μας ευθύνη, δική μας αρμοδιότητα

Αρκεί όμως η στάση ενός φορέα, ενός από τους πολλούς εμπλεκόμενους, για να διαμορφώσει το πλαίσιο της μετάβασης ;;;

Φυσικά όχι.

Απαιτείται κατά τη γνώμη μας ένα ρεαλιστικό μεταβατικό πρόγραμμα, που θα χρηματοδοτηθεί από εθνικούς πόρους και θα ενσωματώνει τα αιτήματα της τοπικής κοινωνίας, ώστε να την έχει σύμμαχο και βεβαίως ευρύτερη κοινωνική και πολιτική συναίνεση για να γίνουν τα πρώτα βήματα για μια δίκαιη μετάβαση.

Στην κατεύθυνση αυτή προετοιμαζόμαστε να αξιοποιήσουμε τις ευκαιρίες που αναδεικνύονται από τη διαδικασία μετάβασης :

- αξιοποιώντας όλα τα νέα χρηματοδοτικά εργαλεία
- καθιστώντας την περιοχή μας πρωτοπόρα στην πράσινη ανάπτυξη και στην προσαρμογή στο new deal
- προσελκύοντας επενδύσεις
- αναβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής, την ποιότητα του περιβάλλοντος στο οποίο κινούμαστε και ζούμε
- διαμορφώνοντας ένα βιώσιμο παραγωγικό / αναπτυξιακό μοντέλο για την περιοχή μας
- χτίζοντας την ταυτότητα του δήμου μας, ώστε αυτή να καταστεί αναγνωρίσιμη και ελκυστική, να προσελκύει επισκέπτες και επενδύσεις, να αποτελέσει δηλαδή έναν πόλο αειφόρου ανάπτυξης.
- δημιουργώντας εκείνες τις υποδομές που αυξάνουν στην περιοχή το αίσθημα ασφάλειας και την προσβασιμότητά της

Ολοκληρώνω περιγράφοντας με λίγα λόγια αυτήν την πρόκληση, αυτή την μεγάλη ευκαιρία :

Η περιοχή μας ήταν για πολλά χρόνια ταυτόσημη με τα ορυχεία λιγνίτη, τα ρυπογόνα εργοστάσια ηλεκτροπαραγωγής, τα περιβαλλοντικά προβλήματα κάθε είδους.

Δεδομένων :

- των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής στους τομείς των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και της ηλιοφάνειας της περιοχής
- της ενεργειακής κουλτούρας που έχει αναπτυχθεί εδώ και χρόνια
- των αυξημένων χρηματοδοτικών ευκαιριών, που θα τρέξουν το επόμενο διάστημα
- των ενεργειακών έργων, που έχουμε υλοποιήσει σαν τοπική αυτοδιοίκηση

Τα αξιοποιούμε και χεδιάζουμε για το μέλλον του τόπου μας.

Η πρότασή μας βασίζεται σε τρεις άξονες:

- ενίσχυση της επιχειρηματικότητας με στόχο τον μετασχηματισμό της οικονομίας (ΒΙ.ΠΕ. Κοζάνης, Πάρκο Κυκλικής Οικονομίας, Επιχειρηματικό Πάρκο Καινοτομίας, Ολοκλήρωση ψηφιακών και συγκοινωνιακών υποδομών)
- ισόρροπη και βιώσιμη αστική ανάπτυξη με στόχο τη δημιουργία ενός ελκυστικού και αναβαθμισμένου αστικού περιβάλλοντος
- ανάπτυξη ενός εθνικού πόλου καινοτομίας και αειφορίας, με έμφαση στις ενεργειακές εφαρμογές με παραγωγή και χρήση ΑΠΕ, στοχεύοντας στον επαναπροσδιορισμό του χαρακτήρα του Δήμου.

Σχεδιάζουμε να δομήσουμε έναν **«Πράσινο Δήμο»**, που θα βασίζει την ανάπτυξη και την εξέλιξή του

- στην παραγωγή και χρήση ενέργειας από ΑΠΕ,
- στην ελαχιστοποίηση του ανθρακικού του αποτυπώματος,
- σε πρωτοπόρες πολιτικές για εξοικονόμηση ενέργειας, για κλιματική προστασία και για μείωση των εκπομπών των αερίων του θερμοκηπίου, καθώς και
- σε επιδεικτικά έργα που ενσωματώνουν τεχνολογίες ΑΠΕ.

Σήμερα λειτουργούμε το μεγαλύτερο ενεργειακό έργο της αυτοδιοίκησης, την Τ/Θ, έχουμε το σχέδιο για την επόμενη μέρα και προγραμματίζουμε να μελετήσουμε την ενσωμάτωση των ΑΠΕ στη λειτουργία της.

Λειτουργούμε κτίρια βιοκλιματικού σχεδιασμού, που ενσωματώνουν πολλαπλές πηγές ενέργειας και ΑΠΕ. Πλειάδα σχολείων, δημοτικών κτιρίων και αθλητικών εγκαταστάσεων έχουν αναβαθμιστεί ενεργειακά. Τα φωτοβολταϊκά στις στέγες των σχολείων εξοικονομούν ενέργεια και εξοικειώνουν τους μαθητές με τις ΑΠΕ. Συμμετέχουμε και τηρούμε το Σύμφωνο Δημάρχων, συμμετέχουμε σε ευρωπαϊκά προγράμματα κ.α.

Στην ίδια κατεύθυνση προγραμματίζουμε :

- Φ/Β πάρκο ισχύος 7 MW, που μέσω virtual net metering θα καλύπτει τις ανάγκες ηλεκτρικής ενέργειας όλων των δημοτικών εγκαταστάσεων, κτιρίων, δημοτικού φωτισμού και των σχολείων

- αναβάθμιση όλου του δημοτικού φωτισμού με λαμπτήρες εξοικονόμησης τύπου led και ρύθμιση έντασης φωτεινής ροής (dimming)
- τηρούμε θετική στάση στις επενδύσεις έργων ΑΠΕ
- προετοιμάζουμε την κατασκευή νέων σχολικών μονάδων βιοκλιματικού σχεδιασμού με ενσωμάτωση ΑΠΕ
- προωθούμε την υλοποίηση επιδεικτικών κτιρίων όπως μουσείο-έκθεση τεχνολογίας, βιοκλιματικές εκπαιδευτικές (βιωματικά) εγκαταστάσεις
- εντατικοποίηση του προγράμματος ενεργειακής αναβάθμισης δημοτικών κτιρίων
- ενίσχυση της ηλεκτροκίνησης

Τα έργα αυτά εξασφαλίζουν **μια βιώσιμη ανάπτυξη για την περιοχή**, συνδυάζοντας την περιβαλλοντική αειφορία με την οικολογία, την καινοτομία και την έρευνα με την επιχειρηματικότητα και την κυκλική οικονομία.

Δημιουργούν τις προϋποθέσεις για τον μετασχηματισμό του οικονομικού μοντέλου της περιοχής, δρομολογούν νέες επενδύσεις **ενισχύοντας την απασχόληση και τα εισοδήματα**. Τα περισσότερα από αυτά τα έργα εξάλλου, δημιουργούν και **όφελος για τον Δήμο, είτε σαν εξοικονόμηση πόρων, είτε σαν έσοδα, όφελος που επιστρέφει στον δημότη, ενισχύει τις αναπτυξιακές και κοινωνικές δράσεις του Δήμου**.

Κλείνω επισημαίνοντας ότι ο δρόμος για την απολιγνιτοποίηση είναι μακρύς και δύσκολος. Αυτό αποδεικνύει περίτρανα η ευρωπαϊκή εμπειρία ανάλογων εγχειρημάτων.

Η απολιγνιτοποίηση είναι το κυρίαρχο ζήτημα αυτής της δεκαετίας για την περιοχή μας. Και βέβαια όλοι μας, τοπικές αρχές και κεντρική Κυβέρνηση, θα κριθούμε από την έκβαση αυτού του εγχειρήματος.

Θα κριθούμε από το εάν ο καθένας στο μέτρο των ευθυνών και αρμοδιοτήτων του, έπραξε το καθήκον του.

Στον Δήμο Κοζάνης αυτός είναι ο οδηγός μας.

Λάζαρος Μαλούτας
Δήμαρχος Κοζάνης